

Гоблик Володимир Васильович
д.е.н., професор кафедри менеджменту
та управління економічними процесами,

Черничко Тетяна Володимирівна
д.е.н., професор кафедри фінансів

Хаустова Ксенія Михайлівна
к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту
та управління економічними процесами,
Мукачівський державний університет

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ

Індустрія гостинності в сучасних умовах розвивається швидкими темпами, удосконалюється і розширюється інфраструктура, з'являється багато готелів та ресторанів, баз відпочинку, розширюється мережа санаторно-курортних об'єктів та сфери обслуговування, комунікаційних зв'язків тощо, які задовольняють потреби вітчизняних і закордонних споживачів. Сфера гостинності стає основним сектором економіки в регіонах, що мають значні ресурси туризму та рекреації. Зазвичай ці ресурси використовуються не повною мірою, без ефективної підтримки органів місцевої влади та місцевого самоврядування. Мета статті – оцінити ресурсне забезпечення розвитку сфери гостинності. Методологія дослідження базувалась на методах дослідження: прогнозування, аналізу, синтезу, порівняння, графічного, систематизації і узагальнення. У науковому дослідженні розглянуто ресурсний потенціал сфери гостинності. Сформульовано систему ресурсів гостинності, в яку входять туристичні ресурси регіону, а також допоміжні ресурси: людські, фінансові, інформаційні, маркетингові, природно-кліматичні, адміністративні, інституціональні, інноваційні. Запропоновано, з метою покращання ситуації, що існує у туристичному, готельному, санітарно-курортному господарстві регіону, використання його можливостей, започаткувати кластер гостинності. Кластер створить більш сприятливі умови для активного розвитку в регіоні конгресового туризму, тобто розвитку туристичного напрямку спрямованому на обслуговування різного роду конгресів, семінарів, нарад і конференцій як державного, так і міжнародного значення. Обґрунтована необхідність відкриття нових пунктів перетину кордону, як елементу інфраструктури гостинності, адже кількість іноземних туристів, що в'їжджають в область постійно збільшується. Наукова новизна проведеного дослідження полягає в обґрунтуванні і вирішенні завдань по систематизації ресурсів гостинності та на їх можливостях створення кластеру гостинності. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання науково-обґрунтованих методичних вказівок та пропозицій щодо ефективного використання ресурсного потенціалу сфери гостинності в регіонах України при розробці відповідних стратегій та регіональних програм.

Ключові слова: ресурси гостинності, туризм, потенціал, регіон, кластер, пункти пропуску, гірські території.

ВСТУП

Постановка проблеми. Сфера гостинності це сукупність галузей національної економіки, у якій особливе місце належить індустрії туризму та є однією з найбільш дохідних і динамічно розвиваючих галузей економіки. Доходи від туризму становлять істотну частину бюджетів багатьох економічно розвинених країн. За прогнозами Всесвітньої туристської організації при ООН доходи від туризму в світі мають тенденцію стійкого зростання.

Індустрія гостинності – організаційно значно складніша сфера діяльності, яка зорієнтована на задоволення попиту не тільки туристів у вузькому розумінні, подорожуючих у широкому, а також клієнтів, які проживають у місці розташування підприємства гостинності [1].

В умовах необхідності прискореного соціально-економічного розвитку регіонів, створення нових робочих місць, сприятливих і привабливих умов для жителів і гостей, зростає інтерес до такого напрямку як сфера гостинності. Для формування позитивного іміджу регіону, подолання основних проблем і

стримуючих чинників, необхідно вирішувати шляхом залучення ресурсів гостинності, в тому числі:

- виявлення вузьких місць у механізмі взаємодії структур бізнесу: дослідження руху потоків інновацій, капіталу, робочої сили;
- стимулюванні інвестицій у якісну фахову підготовку кадрів, діяльність центрів інформаційної підтримки тощо;
- сприяння обміну ідеями, знаннями, ноу-хау, що активізує притік нових ідей, появу інновацій;
- інвестиції в людський капітал як найбільш цінний ресурс сфери гостинності.

Цим обумовлена актуальність дослідження проблеми виявлення резервів і залучення ресурсів гостинності в туристичний і готельно-ресторанний бізнес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями, пов'язаними з функціонуванням сфери гостинності, й аналізом її розвитку займалися такі вчені, як Е. Балашова, М. Бойко, В. Кохненко А. Кусков, М. Мальцева, А. Медик, І. Пандяк, Х. Роглев, В. Ревенко.

У працях з готельного бізнесу Лінн ван дер

Ваген відзначала, що індустрія гостинності це сектор індустрії туризму, який здійснює процеси з розміщення туристів, а також галузі, діяльність яких спрямована на надання житла, продаж алкогольних напоїв, надання харчування і розважальних заходів.

На думку Дж. Уокера, індустрія гостинності об'єднує туризм, готельний і ресторанный бізнес, громадське харчування, відпочинок і розваги, організацію конференцій і нарад [2].

Мета дослідження (постановка завдання). Метою статті є оцінка ресурсного забезпечення розвитку сфери гостинності у регіоні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.

Ресурсне забезпечення розвитку гостинності у регіоні залежить від системи наявних та можливих ресурсів. До ключових ресурсів сфери гостинності, як основного сектору туристичної галузі, ми відносимо туристичні ресурси регіону, а також допоміжні ресурси (людські, фінансові, інформаційні, маркетингові, природно-кліматичні, адміністративні, інституціональні, інноваційні), які забезпечуватимуть ефективний розвиток регіону (рис.1).

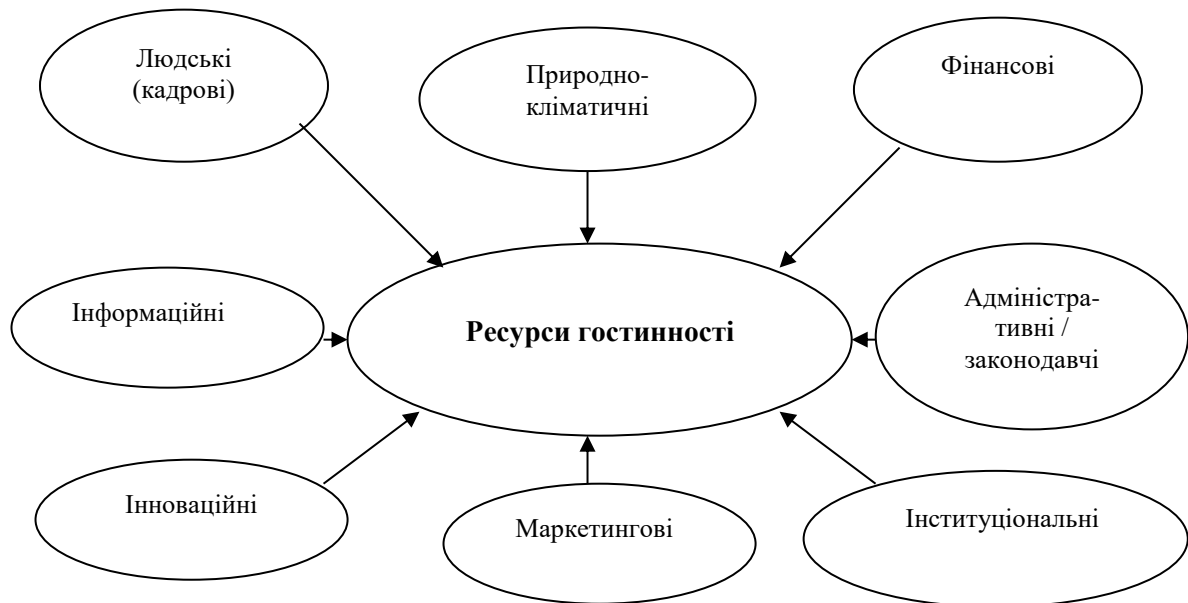

Рис. 1. Система ресурсів гостинності [сформовано автором]

Важливими ресурсами, які є визначальними у діяльності сфери гостинності є *людські ресурси* (до них ми відносимо кваліфікований персонал), формування професійної культури фахівців туризму й учасників громадських туристських союзів і об'єднань [3].

Мукачівський державний університет відіграє важливу роль у регіоні в забезпеченні кваліфікованими кадрами для рекреаційно-туристичного комплексу Закарпаття ведучи їх підготовку на факультеті туризму та готельно-ресторанної справи, сприяє можливості отримання фахової освіти та підвищення кваліфікації кадрів туристичного комплексу.

Наявність *інституціональних ресурсів* (норм та правил поведінки, традицій та звичаїв господарювання) є надзвичайно важливим для формування взаємовідносин між учасниками туризму, готельно-ресторанного бізнесу. Сучасна інституційна база потребує удосконалення у напрямі уніфікації та узгодженості єдиних правил гри учасників сфери гостинності, які є юридично різнорідними, але об'єднані за певними інтересами. Нові умови праці вимагають підготовки менеджерів нового покоління, які були б здатні до спільного прийняття рішень, роботі в команді, сприйнятливі до змін та інновацій, комунікативні.

Адміністративні/законодавчі ресурси гостинності полягають передусім у наявності владної

участі у її діяльності. Формування нормативно-правового поля полегшує регуляторну функцію держави та ставить певні рамки для діяльності підприємств. Саме за допомогою державного регулювання розвитку туризму, готельно-ресторанного бізнесу можна удосконалити нормативно-правову базу, розвивати метод ліцензування, стандартизації та сертифікації підприємств гостинності. Здійснювати митне та податкове регулювання, реалізовувати цільове бюджетне фінансування програм регіонального розвитку, створювати сприятливі умови для інвестування, збільшувати надходження в людський капітал.

Природно-кліматичні ресурси регіону. У Закарпатській області наявна широка палітра рекреаційних ресурсів: лісові, ландшафтні, гідрологічні, соляні, об'єкти природно-заповідного фонду Карпат та можливості їх використання. Найбільша частка серед компонентів рекреаційного потенціалу Закарпаття (39%) припадає на водні ресурси. Але особливу цінність представляють унікальні джерела мінеральних вод, які могли б стати, при кращій та узгодженій організації курортної справи, джерелом збагачення краю та оздоровлення населення. На сьогодні розвідано 360 джерел мінеральних вод.

У Закарпатті зосереджені води багатьох відомих типів, окрім з яких рідкісні й унікальні за

властивостями дії на організм людини. Це води без специфічних компонентів, вуглекислі, сульфідні, крем'янисті термальні, йодобромні, залізисті та миш'яковисті. Бальнеологічні курорти області, відомі за межами України зосереджені на базі великих родовищ мінеральних вод.

Слід зазначити стихійну появу останнім часом великої кількості підприємств готельного господарства, які виникли поблизу джерел мінеральних вод. Їхнє будівництво зумовлено не стільки потужним зростанням відпочиваючих і потребою у закладах розміщення, а скільки погіршенням роботи курортів, баз відпочинку, які мають застарілу матеріальну базу і не спроможні задовольнити відповідний сервіс для відпочиваючих і туристів. Отже, необхідно приймати комплексну програму залучення інвестицій в туристичну та курортно-санаторну сферу й розбудову відповідної інфраструктури.

З метою покращання ситуації, що існує у туристичному, готельному, санітарно-курортному господарстві регіону, використання його можливостей слід об'єднати зусилля у формі кластера гостинності, який би охоплював територію регіону. Тріада науки-влади-бізнесу сприяла б узгодженій стратегії розвитку туризму та рекреації у краї, збільшила б кількість робочих місць та налагодила б співпрацю із зацікавленими споживачами туристичного та рекреаційного продукту [4-5].

Новим перспективним напрямом, який успішно може розвиватися в Закарпатській області, є організація SPA-курортів із широким комплексом та відповідним сервісом послуг європейського рівня.

Подальший розвиток та усунення негативних проявів господарювання у рекреаційно-туристичній сфері можливі за умов залучення капіталу у розбудову курортно-санаторного господарства, відповідної інфраструктури. Створення кластера гостинності з входженням як одного з його елементів мережі SPA-курортів, сприяє як економічному зростанню регіону так і формуванню культури здорового способу життя [5, С. 126-127].

Маркетингові ресурси. Сучасна маркетингова стратегія просування продукту підприємств кластера гостинності на внутрішньому та міжнародному ринках дає можливість широко популяризувати визначні місця краю, дасть можливість видавати поліграфічну продукцію: путівники регіону тощо, а також забезпечуватиме проведення аналізу ринку, його сегментації та виявляти попит, формуватиме пропозицію, сприятиме організації та проведенню фестивалів, фольклорних свят, де поширюється інформація про туристичні можливості та пропозиції регіону.

Інформаційні ресурси забезпечують поширення достовірної інформації про діяльність підприємств сфери гостинності між його учасниками та зацікавленим особам. Діяльність інформаційного центру полягає у накопиченні та обробці інформації, видавництві поліграфічної продукції, яка містить інформацію про туристичні та рекреаційні перспективи краю, розміщення інформації про Закарпаття в Інтернеті на сторінках, які мають високі

рейтинги відвідування.

Розвиток інформаційних ресурсів є також важливим у формуванні позитивного іміджу краю. Журналісти, як ніхто, багато можуть зробити для створення та поширення позитивного привабливого іміджу туристичних центрів та курортів нашої країни у світі.

Фінансові ресурси є ключовими у організації та діяльності індустрії гостинності і забезпечуються за рахунок інвестицій приватних інвесторів, дотацій та цільового фінансування з держбюджету, залучення грантів міжнародних туристичних організацій.

Інноваційні ресурси полягають у використанні нових інформаційних та інноваційних технологій з виробництва та надання туристичних та рекреаційних послуг, а також у нових засобах проникнення на нові ринки. Перспективним напрямом у їх підвищенні є активне залучення науки до досліджень розвитку туризму, рекреації, готельно-ресторанного бізнесу фінансування наукових розробок та можливостей інноваційного маркетингу.

Позитивним явищем є наявність інформації про діяльність турфірм, готелів та інших закладів у мережі Інтернет, використання систем он-лайнного бронювання квитків, замовлення турів, купівля путівок тощо.

Перспективним напрямом розвитку кластеру гостинності є збільшення кількості туристів, у тому числі іноземних на існуючих туристичних об'єктах, їх розширення і технічне переобладнання та будівництво нових, а також нарощування підприємств малого і середнього бізнесу в цій сфері.

Закарпатська область традиційно славилася своїми можливостями по проведенню різноманітних наукових, ділових та культурних зустрічей. Зручне географічне розташування на перетині європейських транспортних магістралей, близькість кордону ряду країн, наявність великої кількості зручних конференц-залів, можливість організації різноманітної культурної програми для учасників заходів. Все це створює умови для активного розвитку в регіоні конгресового туризму, тобто розвитку туристичного напрямку, спрямованого на обслуговування різного роду конгресів, семінарів, нарад і конференцій як державного, так і міжнародного значення [6, С. 10]. Цьому сприяє відкриття нових пунктів пропуску на кордоні з Європейським Союзом, адже кількість іноземних туристів, що в'їжджають в область постійно збільшується (табл. 1).

Нові можливості в розвитку індустрії гостинності відкриває схвалена Урядом Концепція розвитку гірських територій Українських Карпат. Карпатський регіон є одним з найпривабливіших географічних регіонів Центральної та Східної Європи, який має стратегічне значення у розвитку територій восьми держав, зокрема України, де зосереджений значний рекреаційний, оздоровчий та історико-культурний потенціал.

З метою розвитку і ефективного використання його потенціалу необхідно [8]:

– створення технічних умов, у тому числі з використанням супутникових систем передачі інформації, для покриття програмами телебачення

високогірних населених пунктів, передусім рекреаційного призначення;
– створення загальнодержавної інформаційної

мережі у сфері туризму та курортів, зокрема шляхом розвитку відповідної мережі інформаційних центрів у регіонах;

Таблиця 1

Кількість осіб, що перетнули кордон в досліджених автомобільних і піших пунктах пропуску Закарпаття в 2017 році [7]

№	Назва пункту пропуску	Кількість осіб	В тому числі іноземців	Відсотки
1	Ужгород	1582684	349063	22,1
2	Малий Березний	625694	272434	43,5
3	Малі Селменці	229079	194860	85,1
4	Чоп	3118305	636121	20,4
5	Лужанка	2440628	784233	32,1
6	Вилок	2101279	487855	23,2
7	Косино	680530	250517	36,8
8	Дзвінкове	166518	64146	38,5
9	Солотвино	1031400	545220	52,9
10	Дякове	496539	352751	71,0
11	Всього	496539	3937200	31,6

– забезпечення збереження та підтримки історико-культурної спадщини та традиційних ремесел місцевого населення, виробництва та продажу місцевих виробів, предметів мистецтва та народної творчості, збереження традиційної архітектури, особливостей землекористування, місцевих порід тварин та різноманіття культивованих рослин і сталого використання дикорослих рослин у Карпатах;

– створення умов для подальшого розвитку сільського та екологічного туризму в Карпатському регіоні;

– забезпечення збалансованого використання природних лікувальних та рекреаційних ресурсів, збереження здатності природних комплексів до самовідтворення;

– прокладення нових та облаштування існуючих туристичних, зокрема велосипедних маршрутів поблизу визначних пам'яток історії, культури та архітектури;

– забезпечення планування територій і розвитку транспортної інфраструктури з урахуванням особливостей гірського довкілля, необхідності охорони територій, які є шляхами міграції тварин, або тих, що мають міжнародне значення, охорони біологічного різноманіття та ландшафтів, а також територій, що мають особливе значення для туризму;

– сприяння популяризації українських Карпат як привабливого туристичного регіону для зростання туристичних потоків;

– сприяння транскордонному співробітництву

для підтримки розвитку сталого туризму;

– забезпечення доступності об'єктів туристичної інфраструктури для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Від успішної реалізації ресурсів гостинності, створення кластера в регіоні очікується: поліпшення основних показників природно-господарської діяльності (обсяги реалізації, рентабельності, фондодідача та ін.); збільшення податкових надходжень до бюджету регіону; збільшення обсягів інвестицій, у тому числі й іноземних; збільшення кількості підприємств та організацій, що беруть участь у кластері; збільшення та поширення інновацій; підвищення кваліфікації працівників кластера, безперервна освіта; збільшення кількості нових робочих місць та зростання зайнятості у регіоні; підвищення якості управління на регіональному рівні; покращення якості життя населення; покращення взаємодії з регіональними органами влади.

Вважаємо доцільним застосування податкових методів (зниження сплати регіональних та місцевих податків) у відношенні до нерезидентів, які створюють нові виробництва в регіоні. Це сприятиме зростанню податків на доходи фізичних осіб, зниженню безробіття та росту доходів населення. Саме у даному напрямі будуть спрямовані подальші дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пандяк, І. Г. Місце та особливості сфери гостинності в туристичній індустрії / І. Г. Пандяк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. – Том 43, №2. – 2017. – С. 81-86.
2. Тультаев, Т. А. Маркетинг услуг: учебно-методический комплекс. – М.: Изд. центр ЕАОИ. – 2008. – 176 с.
3. Федорченко, В. К. Теоретичні засади кадрового забезпечення сфери туризму в Україні [Електронний ресурс] / В. К. Федорченко. – Режим доступу: <http://www.ecologylife.ru/tyrizm-2003/teoretichni-zasadi-kadrovogo-zabezpechennya-sferi-turizmu-v-ukrayini.html>
4. Щербан Т. Д. Ресурсне забезпечення розвитку кластерів у рекреаційно-туристичному комплексі регіону /

В. В. Гоблик, Т. Д. Щербан, С. Ю. Добош // Економіка та суспільство: електронний науковий фаховий журнал. – Мукачево, 2017. – №9. – С. 759-762.

5. Гоблик В. В. Формування транскордонних туристичних кластерів як пріоритетний напрям розвитку прикордонних регіонів України / В. В. Гоблик // Економічний форум. – 2015. – № 3. – С. 117-123.

6. Щеглюк С. Д. Перспективи розвитку SPA-курортів гірських територій (на прикладі Закарпатської області) / Щеглюк С. Д. // Сталій розвиток Карпат: сучасний стан та стратегія дій: тези доповідей міжнар. наук.-практ. конф. / редкол.: відп. ред. В. С. Кравців. – Ін-т регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2006. – С. 123-127.

7. Закарпаття санаторії та туризм: статистичний збірник / Головне управління статистики у Закарпатській області. – Ужгород, 2018. – С. 6.

8. Гоблик В. В. Роль інфраструктури пунктів пропуску в розвитку туризму / В. В. Гоблик, А. Є. Феєр // Туризм і рекреація: наука, освіта, практика: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Мукачево, 24 квітня 2019 року) / гол. ред. Т. Д. Щербан. – Мукачево: ПВВ МДУ, 2019. – С. 84-87.

9. Про схвалення Концепції розвитку гірських територій українських Карпат: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 03.04.2019 № 232-р. Урядовий кур'єр. 17.04.2019. № 74.

REFERENCES

1. Pandyak, I. (2017). Mistse ta osoblyvosti sfery hostynnosti v turystychniy industriyi [Location and features of hospitality industry in tourism industry]. *Scientific notes of Ternopil national pedagogical University named after of Volodymyr Hnatiuk. Series: Geography*, 43, 2, 81-86 [in Ukrainian].

2. Tul'taev, T. A. (2008). *Marketynh usluh [Marketing Services]*. Moscow: Publishing House EAOI Center [in Russian].

3. Fedorchenko, V. K. (2003). Teoretychni zasady kadrovoho zabezpechennya sfery turyzmu v Ukrayini [Theoretical bases of tourism personnel in Ukraine] <http://www.ecologylife.ru/tyrizm-2003/teoretichni-zasadi-kadrovogo-zabezpechennya-sferi-turyzmu-v-ukrayini.html> [in Ukrainian].

4. Shcherban, T. D., Hoblyk, V. V., Dobosh, S. Yu. (2017). Resursne zabezpechennya rozvytku klasteriv u rekreatsinyo-turystychnomu kompleksi rehionu [Resource Support for Cluster Development in the Recreational and Tourist Complex of the Region]. *Economy and society*, 9, 759-762 [in Ukrainian].

5. Hoblyk, V. V. (2015). Formuvannya transkordonnykh turystychnykh klasteriv yak priorytetnyy napryam rozvytku prykordonnykh rehioniv Ukrayiny [Formation of cross-border tourist clusters as a priority direction of development of the border regions of Ukraine]. *Economic Forum*, 3, 117-123 [in Ukrainian].

6. Shcheglyuk, S. D. (2006). Perspektivy rozvytku SPA-kurortiv hirs'kykh terytoriy (na prykladi Zakarpats'koyi oblasti) [Prospects for the development of mountain territories SPA resorts (for example, Transcarpathian region)]. *Abstracts of the International Scientific and Practical Conference*, Lviv [in Ukrainian].

7. Zakarpattya sanatoriyyi ta turyzm [Transcarpathia health resorts and tourism] (2018). Uzhgorod [in Ukrainian].

8. Hoblyk, V. V., Feer, A. Ye. (2019). Rol' ynfrastruktury punktov propuska v razvytyya turyzma [The role of border crossing infrastructure in tourism development]. *Proceedings of the II All-Ukrainian Scientific and Practical Conference*, Mukachevo, April 24 [in Russian].

9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019). Pro skhvalennya Kontseptsyyi rozvytku hirs'kykh terytoriy ukrayins'kykh Karpat [On approval of the Concept of development of mountain territories of the Ukrainian Carpathians]. *Government Courier*, April 17 [in Ukrainian].

Гоблик Владимир Васильевич, Черничко Татьяна Владимировна, Хаустова Ксения Михайловна. РЕСУРСНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ РАЗВИТИЯ СФЕРЫ ГОСТЕПРИИМСТВА

Индустрия гостеприимства в современных условиях развивается быстрыми темпами, совершенствуется и расширяется инфраструктура, появляется много гостиниц и ресторанов, баз отдыха, расширяется сеть санаторно-курортных объектов и сферы обслуживания, коммуникационных связей и т.п., которые удовлетворяют потребности отечественных и зарубежных потребителей. Сфера гостеприимства становится основным сектором экономики в регионах, которая имеет значительные ресурсы туризма и рекреации. Обычно эти ресурсы используются не в полной мере, без эффективной поддержки органов местной власти и местного самоуправления. Цель статьи - оценить ресурсное обеспечение развития сферы гостеприимства. Методология исследования основана на методах исследования: прогнозирования, анализа, синтеза, сравнения, графического, систематизации и обобщения. В научном исследовании рассмотрены ресурсный потенциал сферы гостеприимства. Сформулировано систему ресурсов гостеприимства, в которую входят туристические ресурсы региона, а также вспомогательные ресурсы: человеческие, информационные, маркетинговые, финансовые, природно-климатические, административные, институциональные, инновационные. Предложено, с целью улучшения ситуации, которая существует в туристическом, гостиничном, санитарно-курортном хозяйстве региона, использование его возможностей, создать кластер гостеприимства. Кластер создаст более благоприятные условия для активного развития в регионе конгрессового туризма, то есть развития туристического направления по обслуживанию различного рода конгрессов, семинаров, совещаний и конференций как государственного, так и международного значения. Обоснована необходимость открытия новых пунктов пересечения границы, как элемента инфраструктуры гостеприимства, ведь количество иностранных туристов,

въезжают в область постоянно увеличивается. Научная новизна проведенного исследования заключается в обосновании и решении задач по систематизации ресурсов гостеприимства и на их возможностях создания кластера гостеприимства. Практическое значение полученных результатов заключается в возможности использования научно обоснованных методических указаний и предложений по эффективному использованию ресурсного потенциала сферы гостеприимства в регионах Украины при разработке соответствующих стратегий и региональных программ.

Ключевые слова: ресурсы гостеприимства, туризм, потенциал, регион, кластер, пункты пропуска, горные территории.

Hoblyk Volodymyr V., Chernychko Tetiana V., Khaustova Kseniia M. RESOURCES SUPPLY OF THE HOSPITALITY SPHERE

The hospitality industry in modern conditions is developing rapidly, infrastructure is being improved and expanded, many hotels and restaurants, recreation centers are appearing, the network of sanatorium-resort facilities and services, communications, etc., is expanding that satisfy the needs of national and foreign consumers. Hospitality is becoming a major sector of the economy in regions with significant tourism and recreation resources. Typically, these resources are not used to the fullest extent without the effective support of local authorities and local governments. The aim of the article is to evaluate the resource provision of hospitality development. The methodology of the study was based on research methods: forecasting, analysis, synthesis, comparison, graphic, systematization and generalization. The research study considers the resource potential of the hospitality industry. The system of hospitality resources is formulated, which includes tourist resources of the region, as well as ancillary resources: human, financial, information, marketing, natural-climatic, administrative, institutional, innovative. It has been proposed, in order to improve the situation that exists in the tourism, hotel, spa industry of the region, the use of its capabilities, to create a cluster of hospitality. The cluster will create more favorable conditions for the active development of congress tourism in the region, that is, the development of a tourist destination aimed at serving various congresses, seminars, meetings and conferences of both national and international importance. The necessity of opening new border crossing points as an element of the hospitality infrastructure has been justified, because the number of foreign tourists entering the region is constantly increasing. The scientific novelty of the study is to justify and solve the problems of systematizing the resources of hospitality and on their possibilities of creating a cluster of hospitality. The practical significance of the results lies in the possibility of using scientifically based guidelines and suggestions for the effective use of the resource potential of the hospitality sector in the regions of Ukraine in the development of relevant strategies and regional programs.

Keywords: hospitality resources, tourism potential, region, cluster, checkpoints, mountain areas.

Одержано 15.09.2019 р.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>